

Perspektywy uruchomienia cyfrowego juana

Oskar Szydłowski

Wśród projektów wdrożenia walut cyfrowych rozwijanych przez największe gospodarki najbardziej zaawansowany jest chiński projekt cyfrowego juana (e-CNY). Po pilotażach w wybranych chińskich regionach największym testem mają być zimowe igrzyska olimpijskie w Pekinie. Upowszechnienie cyfrowego juana umożliwi Komunistycznej Partii Chin (KPCh) rozbudowę cyfrowego autorytaryzmu poprzez zwiększoną inwigilację finansów obywateli. Może także zwiększyć udział chińskiej waluty w transakcjach międzynarodowych w regionie. Sukces e-CNY powinien przyspieszyć prace EBC nad cyfrowym euro, zapewniającym ochronę prywatności.

Cyfrowe waluty banków centralnych (CBDC). Prace nad cyfrowymi walutami banków centralnych (CBDC) są obecnie prowadzone przez ok. 100 państw. Są następstwem czterech procesów: cyfryzacji, masowego upowszechnienia transakcji i pieniądza bezgotówkowego, [rozwoju kryptowalut wraz z technologią blockchain](#), na której są zbudowane, oraz ekspansji spółek technologicznych w sferze płatności. CBDC są nową, całkowicie cyfrową formą pieniądza, emitowaną przez banki centralne, i będą legalnymi środkami płatniczymi. W odróżnieniu od cyfrowego pieniądza kreowanego przez banki komercyjne i zabezpieczonego cząstkową rezerwą, są w całości – podobnie jak gotówka – zabezpieczonym zobowiązaniem banku centralnego. Inaczej niż kryptowaluty, CBDC nie są zdecentralizowane. Mimo to mogą oferować podobne możliwości techniczne, w tym wykorzystywać *blockchain* jako infrastrukturę, co umożliwia wsparcie anonimowych transakcji.

Zasadnicza korzyść płynąca z CBDC wynika z możliwości – ale nie konieczności – pominięcia instytucji pośredniczących, np. banków komercyjnych. Pozwala to na znaczne obniżenie kosztów transakcyjnych i szybsze działanie systemu, zwłaszcza w przypadku rozliczeń międzynarodowych. Umożliwia także dotarcie do osób wykluczonych z udziału w systemie bankowym ze względu na brak istniejącej infrastruktury. Dzięki CBDC bank centralny będzie mógł dotrzeć bezpośrednio do obywateli, np. poprzez dystrybucję transferów w ramach stymulacji fiskalnej. Uzyska także dostęp do danych finansowych społeczeństwa, co umożliwi

wykrywanie, śledzenie i analizę nieprawidłowości oraz zachowań konsumentów. Może również posłużyć do inwigilacji. Ponadto, ze względu na możliwość programowania walut cyfrowych, bank centralny może uzyskać dostęp do nowych narzędzi polityki monetarnej, takich jak np. ujemne oprocentowanie środków czy ich daty ważności.

Cyfrowy juan. Cyfrowy juan, waluta cyfrowa chińskiego banku centralnego (PBOC), skonstruowany jest w sposób hybrydowy, tj. z udziałem instytucji pośredniczących, takich jak banki (konwersja między środkami standardowymi a cyfrowym juanem), oraz operatorów płatności mobilnych. Początkowo infrastruktura cyfrowego juana miała być oparta na technologii *blockchain*, jednak zrezygnowano z niej ze względu na ograniczenia w ilości przetwarzanych transakcji. Według zapewnień PBOC transakcje mają być anonimowe w przypadku małych kwot i możliwe do namierzenia w przypadku większych, ale szczegóły tego mechanizmu nie zostały upublicznione. Ponadto aktualnie otworzenie portfela umożliwiającego korzystanie z cyfrowego juana wymaga powiązania z kontem bankowym, które można łatwo zidentyfikować. Cyfrowy juan obecnie klasyfikowany jest przez bank centralny jako gotówka w obiegu, co uniemożliwia wprowadzenie oprocentowania od środków oraz ogranicza konkurencję e-CNY wobec depozytów bankowych. Pozwala on na płatności mobilne, za pomocą telefonu, kart i urządzeń ubieralnych (np. opaski, smartwatche), a także wspiera

BIULETYN PISM

płatności offline (niewymagające dostępu do internetu) za pomocą technologii NFC (technologia podobna do stosowanej w kartach do płatności zbliżeniowych).

Oficjalną motywacją wprowadzenia cyfrowego juana jest stworzenie tańszego i szybszego systemu płatności, także międzynarodowych, lepiej przystosowanego do potrzeb gospodarki cyfrowej. Ma on także ograniczyć przestępstwa skarbowe i korupcję oraz włączyć do systemu bankowego 120 mln Chińczyków pozostających poza nim. Ponadto pozwoli [rozbić duopol spółek technologicznych](#): Alibaby (Alipay) oraz Tencent (WeChatPay) na rynku płatności mobilnych. KPCh otrzyma w ten sposób dodatkowy instrument kontroli nad koncernami technologicznymi, w duchu prowadzonych obecnie działań regulacyjnych, pod pretekstem starań o konkurencję na rynku. Jednocześnie pozwoli to na zwiększoną kontrolę partii nad danymi finansowymi społeczeństwa. Rozwój cyfrowego juana ma odbywać się w trzech fazach: integracja z instytucjami i usługami publicznymi, następnie z krajowym sektorem prywatnym i ostatecznie upowszechnienie e-CNY poza granicami Chin. Do jego umiędzynarodowienia ma być wykorzystana [inicjatywa Pasa i Szlaku \(BRI\)](#), w ramach której partycypujące państwa docelowo będą się rozliczać z chińskimi korporacjami za pomocą e-CNY. Pozwoli to na zwiększenie – kosztem dolara – roli juana w globalnym systemie finansowym oraz [będzie stanowić alternatywę dla systemu SWIFT](#).

Zastosowanie w praktyce. W latach 2020 i 2021 PBOC uruchomił pilotażowe testy cyfrowego juana w kilkunastu wybranych regionach i miastach, m.in. w Pekinie, Szanghaju czy Shenzhen. Wśród ich mieszkańców każdorazowo rozlosowane zostały środki o łącznej wartości kilku milionów dolarów, które można było wykorzystać w kilku milionach punktów akceptujących tę formę płatności (np. w restauracjach, przy opłatach za usługi transportowe itp.). Jednocześnie uruchomiono dużą kampanię edukacyjną nt. waluty cyfrowej. W listopadzie ub.r. e-CNY był także wykorzystywany podczas wystawy China International Import Expo. Na początku 2022 r. na platformach mobilnych (iOS i Android) pojawiła się aplikacja działająca jako portfel na środki e-CNY, dzięki której ponad 250 mln użytkowników otworzyło swoje konta. Łączny wolumen transakcji z cyfrowym juanem przekroczył już równowartość 10 mld dol.

Największym testem cyfrowego juana mają być zimowe igrzyska olimpijskie w Pekinie (4–20 lutego br.). W ich ramach po raz pierwszy portfele na e-CNY będą mogli otworzyć także zagraniczni sportowcy oraz turyści, np. korzystając z samoobsługowych automatów. Płatności

w cyfrowym juanie będą obsługiwane w wiosce olimpijskiej, komunikacji publicznej, restauracjach oraz atrakcjach turystycznych, a także w miastach, w których wcześniej odbywały się pilotaże. Sukces testu ma także zostać wykorzystany propagandowo do budowy narracji o potęgę technologicznej Chin i osiągniętej w tym obszarze przewadze nad USA. Trzech amerykańskich senatorów w reakcji na zapowiedź uruchomienia e-CNY podczas igrzysk wskazało na zagrożenie inwigilacją i zwróciło się do krajowego komitetu olimpijskiego z wnioskiem o zakazanie sportowcom z USA korzystania z cyfrowego juana (wniosek na razie pozostaje bez odpowiedzi).

Wnioski i perspektywy. Dotychczasowe statystyki pobrań aplikacji i założonych kont wskazują na sukces w upowszechnieniu cyfrowego juana w Chinach. Mogą one jednak wynikać z efektu nowości oraz materialnych korzyści wynikających z użycia cyfrowej waluty, takich jak rozdawanie środków, które wprowadził chiński rząd. W dłuższym okresie popularność tego środka płatniczego będzie zależeć od nowych sposobów użycia, np. wykorzystujących możliwości jego programowania. Ponadto niewiadomymi pozostają wydajność i możliwości skalowania infrastruktury e-CNY. Test podczas igrzysk odbędzie się w znacznie mniejszej skali niż np. rozmiar chińskiego rynku płatności mobilnych. Co więcej, w związku z pandemią COVID-19 będzie on dodatkowo ograniczony – podobnie jak jego potencjalny efekt propagandowy – przez mniejszą liczbę odwiedzających, zwłaszcza spoza Chin.

Cyfrowy juan pozwoli chińskiemu rządowi uzyskać bezpośredni dostęp do danych finansowych obywateli oraz ewentualnych zagranicznych użytkowników, jeszcze bardziej zwiększając możliwości inwigilacji społeczeństwa. Wzmocni także kontrolę KPCh nad systemem płatności, [ograniczając wpływ firm technologicznych](#). Może także poszerzyć wykorzystanie juana w międzynarodowych transakcjach, zwłaszcza w regionie i w ramach Pasa i Szlaku, jednak jest mało prawdopodobne, by stanowił większe zagrożenie dla międzynarodowej pozycji dolara jako głównej waluty rozliczeniowej. Chiny jako pierwsza duża gospodarka z działającą walutą cyfrową znacznie zwiększą swoje możliwości w zakresie kształtowania globalnych norm i standardów dotyczących CBDC. Masowe upowszechnienie e-CNY powinno zatem stanowić sygnał dla [EBC do przyspieszenia prac nad cyfrowym euro](#). Mogłoby ono konkurować z cyfrowym juanem jako model, na którym opierać się będą rozwiązania następnych państw. Kluczowe w tym kontekście okaże się jednak zaprojektowanie europejskiej CBDC z uwzględnieniem ochrony prywatności.